

О‘SMIR YOSHDAGI BOLALARDA MILLIY-AXLOQIY MUNOSABATLARNI RIVOJLANTIRISH

NAVOIY INNOVATSIYALAR UNIVERSITETI

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLAR KAFEDRASI
PEDAGOGIKA VA PSIXOLOGIYA TA’LIM YO‘NALISHI

5-KURS TALABASI: Ashirbayeva Sayyora Bahodirovna

Ilmiy rahbar: Z. J. Raximov

BITIRUV MALAKAVIY ISHI

KIRISH

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti ko‘p jihatdan yosh avlodning qanday tarbiya topayotganiga bog‘liq. Ayniqsa, globallashuv jarayonida turli madaniyatlar va g‘oyalar aralashib borayotgan bir davrda yoshlarning milliy o‘zligini saqlab qolishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtai nazardan, o‘smir yoshdagi bolalarda milliy-axloqiy munosabatlarni shakllantirish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

O‘smirlik davri inson hayotida o‘ziga xos bosqich bo‘lib, bu davrda shaxsning dunyoqarashi, qadriyatlari, ijtimoiy munosabatlari shakllanadi. Aynan shu davrda berilgan tarbiya kelajakdagi shaxs kamolotiga bevosita ta’sir qiladi. Agar o‘smirda milliy qadriyatlarga hurmat, odob-axloq me’yorlariga amal qilish ko‘nikmalari shakllansa, u jamiyatda munosib o‘rin egallaydigan barkamol inson bo‘lib yetishadi.

Milliy-axloqiy tarbiya yoshlarning nafaqat xulq-atvoriga, balki ularning fikrlashi, dunyoni qabul qilishi va jamiyatga munosabatiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Shu sababli ushbu mavzu pedagogika va psixologiya fanlari doirasida chuqur o‘rganishni talab qiladi.

I BOB. O‘SMIRLIK DAVRINING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

O‘smirlik davri odatda 11 yoshdan 16 yoshgacha bo‘lgan davrni o‘z ichiga oladi. Bu davrda bola organizmida jiddiy jismoniy o‘zgarishlar bilan bir qatorda, ruhiy va ijtimoiy o‘zgarishlar ham yuz beradi. O‘smirlar o‘zlarini mustaqil shaxs sifatida ko‘ra boshlaydi, kattalarga taqlid qilishga harakat qiladi va o‘z fikrini himoya qilishga intiladi.

Bu davrning asosiy xususiyatlaridan biri — o‘z “men”ini anglash jarayonidir. O‘smirlar o‘z shaxsiyatini anglashga, kim ekanligini tushunishga intiladi. Shu jarayonda ular atrof-muhitdan, ayniqsa, do‘stlar, oila va o‘qituvchilardan katta ta’sir oladi.

O‘smirlar ko‘pincha hissiyotlarga beriluvchan bo‘ladi, tez hayajonlanadi, ba’zan esa keskin qarorlar qabul qilishi mumkin. Shu sababli ularni to‘g‘ri yo‘naltirish, sabr bilan tushuntirish va ijobiy namuna ko‘rsatish juda muhimdir.

II BOB. MILLIY-AXLOQIY TARBIYANING MAZMUNI VA AHAMIYATI

Milliy-axloqiy tarbiya — bu yosh avlodni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash jarayonidir. Bu jarayonda ularga ajdodlarimizdan meros bo‘lib kelayotgan urf-odatlar, an’analar, odob-axloq qoidalari o‘rgatiladi.

Milliy qadriyatlar deganda, xalqimizga xos bo‘lgan mehmondo‘stlik, kattalarga hurmat, kichiklarga izzat, halollik, vatanparvarlik kabi fazilatlar tushuniladi. Ushbu qadriyatlar o‘smirlarning shaxs sifatida shakllanishida muhim o‘rin tutadi.

O'smirlarda milliy-axloqiy munosabatlarni rivojlantirish orqali ularning ijtimoiy hayotga moslashuvi osonlashadi. Ular jamiyatda o'z o'rnini topa oladi, boshqalar bilan to'g'ri munosabat o'rnatishni o'rganadi.

III BOB. O'SMIRLARDA MILLIY-AXLOQIY MUNOSABATLARNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

O'smirlarda milliy-axloqiy munosabatlarni rivojlantirishda bir nechta asosiy omillar mavjud:

Birinchidan, **oila muhiti** katta ahamiyatga ega. Bola eng avvalo oilada tarbiya oladi. Ota-onaning xulqi, gap-so'zi, munosabati bolaga bevosita ta'sir qiladi. Agar oilada sog'lom muhit bo'lsa, bola ham shunga mos ravishda tarbiyalanadi.

Ikkinchidan, **maktab va ta'lim tizimi** muhim rol o'ynaydi. O'qituvchilar nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyachi hamdir. Dars jarayonida va darsdan tashqari faoliyatlarda milliy qadriyatlarni singdirish mumkin.

Uchinchidan, **madaniy tadbirlar va bayramlar** orqali ham tarbiya beriladi. Masalan, milliy bayramlar, teatr, musiqa, xalq og'zaki ijodi orqali o'smirlarga milliy ruh beriladi.

To'rtinchidan, **zamonaviy axborot vositalari** ham katta ta'sir ko'rsatadi. Internet, ijtimoiy tarmoqlar orqali yoshlar turli g'oyalar bilan tanishadi. Shu sababli ularni to'g'ri axborot bilan ta'minlash muhimdir.

IV BOB. PEDAGOGIK USULLAR VA SAMARALI YONDASHUVLAR

О‘smirlarda milliy-axloqiy munosabatlarni rivojlantirish uchun quyidagi pedagogik usullardan foydalanish mumkin: Suhbat va tushuntirish usuli, Namuna ko‘rsatish, Rolli o‘yinlar, Munozaralar tashkil etish, Rag‘batlantirish va baholash

Bu usullar orqali o‘smirlarning qiziqishini oshirish va ularni faol ishtirok etishga jalb qilish mumkin. Ayniqsa, interaktiv metodlar samarali hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o‘smir yoshdagi bolalarda milliy-axloqiy munosabatlarni rivojlantirish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir. Bu jarayonda oila, maktab va jamiyatning hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi.

To‘g‘ri tashkil etilgan tarbiya orqali o‘smirlar ma’naviy yetuk, milliy qadriyatlarga hurmat bilan qaraydigan, jamiyatga foydali shaxs bo‘lib yetishadi. Shu sababli bu yo‘nalishda olib boriladigan ishlarni yanada takomillashtirish zarur.